

- Інновації та їх роль у техніко-економічному розвитку.

Практична частина курсу складається із семінарських занять, на які відведено 14 аудиторних годин. Вони присвячені розгляду таких питань: технічна система як сучасна організація виробництва; технологія як наука та процес; інноваційні технології та екологічні проблеми сучасного виробництва; технологічний процес машинобудівного виробництва його структура і види; технологічні процеси обробки металів тиском та основні методи обробки; виготовлення виливків у разових формах, кокілях, під тиском, за виплавними моделями, відцентровим литтям, електрошлаковим литтям; технології зварювання та паяння металів; технології обробки металів; технологія швейного виробництва (структура виробничого процесу); технологія хлібопекарського виробництва (структура виробничого процесу).

Самостійна робота передбачає вивчення студентами динаміки розвитку окремих галузей виробництва та представлення результатів самостійної роботи у вигляді презентацій, рефератів, есе.

Висновок. Отже, зміст та структура навчальної дисципліни «Основи виробництва» формують у майбутніх вчителів трудового навчання уявлення про прогресивні технології в різних галузях господарства країни, їх специфіку та особливості подальшого розвитку. В межах освітньої програми спеціальності 014 «Середня освіта. Трудове навчання та технології» курс «Основи виробництва» характеризується власним потенціалом для застосування трансдисциплінарного підходу, покладеного у формування змісту STEM-освіти.

Перелік використаної літератури

1 Проект «Стратегія розвитку вищої освіти України на 2021-2031 роки» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).

2 Трудове навчання. Оновлена програма для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (2017р.). Портал Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc> (дата звернення: 20.10.2020).

3 Освітня програма. Бакалавр. Середня освіта. Трудове навчання та технології, інформатика. 2017. URL: <https://www.khnu.km.ua/root/page.aspx?l=0&r=50&p=1&f=%D0%91> (дата звернення: 20.10.2020).

УДК 373.5.16:6]:37.015.3:005.32

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МОТИВАЦІЇ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ УЧНІ 5-9 КЛАСІВ

Шуть Світлана Олександрівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
м. Полтава

Анотація. У статті розглядаються особливості навчання учнів культури комунікації, розумінню інформації, критичному осмисленню і оцінюванню її якості та усвідомленню наслідків її впливу (маніпулятивної мотивації) на ставлення до трудової підготовки за технологіями медіаосвіти. Аналізуються мотиви емоційного характеру, які забезпечують значною мірою зовнішню мотивацію трудового навчання школярів. Розкриваються шляхи впровадження медіаосвітніх технологій, необхідні для забезпечення їх відтворення суб'єктами трудової підготовки.

Ключові слова: трудове навчання, медіаосвітні технології, мотивація.

Педагогічні технології особистісно орієнтованої трудової підготовки учнів доцільно розглядати у відповідності з компонентами цієї підготовки як виду педагогічної діяльності. Провідний компонент цієї діяльності – *мотиваційний* – виступає як основа теорії особистісного зростання учня, є рушієм трудової підготовки. Мотиваційний компонент трудової готовності визнається дослідниками різних видів педагогічної діяльності (А. Капська, А. Лисенко, Д. Мазоха, В. Масенко, О. Пехота, А. Старєва, Т. Тихонова) визначальним в орієнтації учнів у трудовій діяльності, таким, що створює успішність функціонування інших складових трудової підготовленості школяра: комплексу індивідуально-психологічних якостей, системи трудових знань, умінь і навичок, поглядів, установок на трудову діяльність, почуттів, задоволеності працею.

Педагогічні технології реалізації цілей і завдань трудового навчання виступають важливою складовою особистісно орієнтованої трудової підготовки школярів. Представлені в психолого-педагогічній літературі шляхи реалізації технологій особистісно орієнтованого навчання обмежуються лише загальними характеристиками напрямку їх реалізації. Б. Корольов це пояснює відсутністю в особистісно орієнтованому типі навчання специфічних, характерних тільки для нього педагогічних технологій [4, 143]. Тому, при формуванні індивідуалізованих дій педагога, які не можна жорстко закріпити за певними обов'язковими технологіями при особистісно орієнтованій трудовій підготовці учнів, можуть використовуватися всі традиційні і інноваційні технології, що ефективно сприяють реалізації індивідуальної освітньої траєкторії трудового становлення учня.

Суб'єктивне сприйняття школярами змісту і процесу трудової підготовки обумовлює групу педагогічних технологій з орієнтації особистості на уявні, суб'єктивно сприйняті, а не реально існуючі в майбутній трудовій діяльності цілі та подолання відчуття своєї некомпетентності і прагнення до переваги. Прагнення до здобуття трудової компетентності, як особистісної переваги і подолання відчуття своєї некомпетентності, виступають дієвим рушієм трудової підготовки учнів. Суб'єктивність бачення кожним учнем процесу і кінцевого результату власної трудової підготовки обумовлюється тим, що в період навчання у ЗЗО ніхто не може достовірно точно визначити якими будуть наслідки навчання, яким фахівцем стане в майбутньому сьогоднішній школяр. Сам же він і інші можуть прогнозувати це лише з певною мірою вірогідності та зі значною долею суб'єктивізму. Визначена Державними освітніми стандартами мета трудової підготовки не може бути досягнута всіма учнями однаковою мірою. Тому, поставлене кожним учнем для себе завдання досягти рівня трудової компетентності згідно вимог освітніх стандартів буде реально виконане з певними особистісними розбіжностями, які визначають фіктивність поставленої кінцевої мети. З цих позицій інтерес представляють ряд педагогічних технологій, які забезпечують активність учнів у подоланні відчуття трудової некомпетентності через поступове набуття переваги як ключової компетентності на шляху від уявно визначеної (фіктивної) до реально здійсненої мети в оволодінні трудовими знаннями, вміннями і навичками.

Навчання школярів культурі комунікації, розумінню інформації, критичному осмисленню і оцінюванню її якості та усвідомленню наслідків її впливу (маніпулятивної мотивації) на ставлення до трудової підготовки забезпечує використання *технологій медіаосвіти*, які відбирають і інтерпретують інформацію у певному ракурсі [2; 3]. Реальний майбутній результат трудової підготовки школяра підмінюється уявним в інтерпретації засобів масової навчально-трудої комунікації під кутом зору вимог освітніх стандартів, орієнтуючи сприйняття учнями свого майбутнього в руслі цих вимог, а не інакше. Як механізм захисту від фіктивно заданої мети трудової підготовки можна визначити не сприйняття цієї інформації як істини у кінцевій інстанції, вивчаючи альтернативні варіанти свого трудового майбутнього, висловлюючи обґрунтовані аргументи «за» та «проти».

Учні повинні розуміти тенденції і прогнози розвитку опановуваної ними освітньої галузі «Технології» і вміти розуміти скритий смисл тих чи інших офіційних повідомлень, визначаючи альтернативні позиції, протистояти маніпулюванню своєю свідомістю з боку різних інформаційних джерел. Основою цих умінь є формування у школярів власної системи

ціннісних орієнтацій як основи розуміння адресної спрямованості і змісту медіаінформації, створення самою особистістю механізмів самозахисту і саморегуляції власної трудової підготовки, що ґрунтуються на раціональному поєднанні свободи трудового самовизначення, відповідальності і самообмеження.

Вельми важливим під час трудової підготовки учнів є розуміння адресної спрямованості освітньої інформації, уміння учня розпізнавати неявно заданий зміст всіх навчально-інформаційних повідомлень, оцінювати їх стимулюючий зміст, спрямований на формування у школярів, як споживачів освітніх послуг, зовнішньої і внутрішньої мотивації трудового навчання. Американський дослідник Д. Шварц поділяє мотиви споживачів послуг на емоційні та раціональні [1, 55–64]. Емоційні мотиви – це природні емоції, почуття, часто імпульсивні, які не ґрунтуються на логічному мисленні. Раціональні мотиви рішення щодо прийняття освітніх послуг базуються на логічному аналізі всіх «за» та «проти».

Використовуючи класифікацію Д. Шварца, зупинимося на мотивах емоційного характеру, які забезпечують значною мірою зовнішню мотивацію трудової підготовки:

- почуття переваги: багато учнів здійснюють трудову діяльність із метою здаватися вищими і кращими за інших. При наданні освітніх послуг, це бажання споживачів враховується підкреслюванням, що набуття компетенцій при вивченні певних видів праці і зробить у майбутньому учнів більш конкурентноспроможними на ринку праці;

- бажання відрізнятись від інших, яке виражається у прагненні опанувати престижні види праці. Сучасні ЗЗСО, враховуючи цей мотив, прагнуть до різноманітності трудової підготовки школярів, які пропонуються учням;

- почуття комфорту: учнів прагнуть обирати ті види праці і навчальні проєкти, які не будуть ускладнювати процес трудової підготовки. Тому в медіазасобах трудового навчання часто робиться акцент на доступність, гарантовану успішність трудової підготовки;

- мотиви жаху опинитися в майбутньому серед безробітних підсилюються інстинктивним почуттям самозбереження. Інформація про переваги трудової діяльності в бюджетних установах і організаціях, які гарантують хоча й не високі, але стабільні доходи від трудової діяльності, робить споживачів освітніх послуг більш сприйнятними до соціально-значущих видів праці;

- імітація чи наслідування: свідомо чи підсвідомо, але багато школярів, бажаючи досягти високого рівня навченості, прагнуть імітувати авторитетних майстрів своєї справи, які є загальноновизнаними і популярними. Цей момент доцільно використовувати, залучаючи до викладацької діяльності у ЗЗСО заслужених фахівців-практиків, розраховуючи на те, що прихильність до цих особистостей стимулюватиме трудову підготовку за тими напрямками, які викладають відомі особистості;

- добробут родини: проявляється у багатьох учнів у вигляді бажання зробити максимум приємного для своїх рідних, які хочуть бачити близьку людину освіченою. Цей мотив лежить в основі пропозиції з боку ЗЗСО учням престижних видів трудової діяльності і вибіркового навчальних дисциплін, оволодіння якими схвально оцінюється в родині учнів;

- бажання і потреба «поторгуватися»: на цьому засновані такі прийоми стимулювання трудової підготовки, як здешевлення вартості надання освітніх послуг або ж обіцянки дати більш розширену трудову підготовку, якщо учень скористається пропонованою освітньою програмою.

Мотиви раціонального характеру виступають здебільшого внутрішніми регуляторами трудової підготовки і ґрунтуються перш за все на прагненнях економно витратити час, зусилля і ресурси під час трудового навчання, здобуття більш високоякісної і практично-корисної підготовки. Можливість цілеспрямованого застосування знань і вмінь, із пропонованих для вивчення у трудовому навчанні, часто відіграє основну роль у прийнятті рішення про їх вибір учнем для вивчення. Тому важливим є аналіз можливостей практичного використання набутих знань і вмінь у майбутньому на ринку праці, необхідності застосування змісту трудового навчання у проєктно-технологічній діяльності школярів.

На практиці раціональні і емоційні мотиви одночасно впливають на уявлення учнів про потенційно-можливий кінцевий результат їх трудової підготовки і виступають, відповідно, внутрішніми та зовнішніми чинниками прийняття рішення щодо того, щоб скористатися пропонуваною медіазасобами ЗЗСО освітньою послугою. Врахування зовнішньої і внутрішньої мотивації суб'єктів трудової підготовки в інформаційно-комунікативних засобах дозволяє ефективно впливати на формування в учнів, як споживачів освітніх послуг, позитивного ставлення до трудової підготовки.

Аналітичний огляд структурних концепцій мотивації діяльності людини в індивідуальній теорії особистості з точки зору орієнтації учнів технологіями медіаосвіти на уявні, суб'єктивно сприйняті цілі трудової підготовки дозволяє розкрити шляхи впровадження цих технологій, необхідні для забезпечення їх відтворення суб'єктами трудової підготовки:

1. Технології медіаосвіти мають на меті підвищення рівня суб'єктивно-уявної мотивації особистості школяра у трудовій підготовці.

2. Концептуальною основою застосування технологій медіаосвіти виступає забезпечення активності учнів у подоланні відчуття своєї трудової некомпетентності, поступово рухаючись від уявно сприйнятої (фіктивної) до реально здійсненої мети в оволодінні видами праці.

3. Зміст технологій медіаосвіти у трудовій підготовці спрямовується на формування у школярів власної системи ціннісних орієнтацій як основи розуміння скритих смислів, адресної спрямованості змісту медіаінформації.

4. Процесуально-мотиваційні характеристики медіаосвітніх технологій утворюються поєднанням емоційних (переважно зовнішніх) і раціональних (здебільшого внутрішніх) мотивів трудової підготовки школярів.

Перспективними науковими розробками у даному напрямку вважаємо дослідження педагогічних технологій, спрямованих на подолання конфлікту між спрямованістю на свободу вибору учнями освітніх траєкторій і прагненнями до успішного оволодіння трудовою компетентністю, які задовольняють потреби у міжособистісній взаємодії, творчій активності, усвідомленні своєї сутності, смислу життя, переконань, свободи і соціальної єдності.

Список використаної літератури

1. Жизнин С. З. Азбука маркетинга / С. З. Жизнин. – М.: Издательство «Новости», 1990. – 152 с.

2. Новикова А. А. Медиаобразование в англоязычных странах / А. А. Новикова // Педагогика. – 2001. – № 5. – С. 87–91.

3. Онкович Г.В. Медіалогія та її складові / Г. В. Онкович // Вища освіта України. – 2009. – № 3. – С. 239–242. – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – К. : Гнозис, 2009. – 630 с.

4. Особтiсно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: колективна монографія / [автори: В. Андрущенко, Н. Дівинська, Б. Корольов та ін.; за заг ред. В. Андрущенко, В. Лугового]. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 256 с.

УДК 373.5.016

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИВЧЕННІ ПОБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Олексюк Аліна Володимирівна

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Науковий керівник: Пашечко Михайло Іванович

м. Кременець